

35 pomysłów

Jak wspierać międzynarodowe wymiany szkolne? Poradnik dla samorządów

**SZKOŁA
ŻYJE WYMIANĄ**

Spis treści

- str. **2** O Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży
Rola samorządu terytorialnego w międzynarodowej wymianie szkolnej
- str. **3** Dostarczanie informacji, wzbudzanie zainteresowania, networking
- str. **7** Aspekty formalnoprawne
- str. **12** Finansowanie
- str. **15** Upowszechnianie rezultatów i promocja
- str. **18** Uhonorowanie wymiany i jej organizatorów

Szanowni Państwo,

przekazujemy Państwu poradnik będący częścią ogólnopolskiej inicjatywy pod hasłem „Szkoła żyje wymianą”, którą koordynuje Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży.

Głównym celem inicjatywy jest promocja międzynarodowych wymian szkolnych jako jednej z form zdobywania przez uczniów wiedzy i umiejętności, a w ślad za tym – dążenie do tego, aby wymiana stała się powszechnym doświadczeniem edukacyjnym polskiej młodzieży.

Niniejszy poradnik stanowi zbiór praktycznych i różnorodnych pomysłów na wsparcie wymian szkolnych przez jednostki samorządu terytorialnego, będące organami prowadzącymi dla poszczególnych typów szkół i placówek oświatowych. Kierujemy tę publikację do wszystkich osób, które z ramienia samorządu mają wpływ na funkcjonowanie szkół: władz lokalnych, radnych, pracowników różnych komórek administracji samorządowej odpowiedzialnych za oświatę, finanse, współpracę międzynarodową, promocję, koordynację projektów itp. oraz do wszystkich zainteresowanych.

Rekomendujemy lekturę poradnika w wersji elektronicznej, co ułatwi Państwu zapoznanie się z informacjami źródłowymi oraz dodatkowymi materiałami online, do których odsyłamy w tekście.

To pierwsze wydanie poradnika. Zachęcamy Państwa do zgłaszania nam własnych pomysłów i dobrych praktyk dotyczących wspierania międzynarodowych wymian szkolnych! Prosimy o przesyłanie takich inspiracji, a także wszelkich uwag dotyczących niniejszej publikacji na adres: szkola@pnwm.org.

Deutsch-Polnisches Jugendwerk
Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

O Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM) to organizacja międzynarodowa, która umożliwia spotkania i współpracę młodych ludzi z Polski i z Niemiec. Dofinansowuje i merytorycznie wspiera projekty polsko-niemieckie i trójstronne – z udziałem uczestników z dowolnego kraju trzeciego.

PNWM dotuje spotkania młodzieży tak różnorodne w tematyce i formie, jak różnorodne są zainteresowania młodych ludzi – od warsztatów historycznych czy teatralnych przez międzyszkolne projekty ekologiczne po mecze hokeja na trawie.

Dla organizatorów tych spotkań – nauczycieli, pedagogów i animatorów – PNWM prowadzi lub dofinansowuje szkolenia, konferencje i seminaria oraz wydaje publikacje.

PNWM została utworzona przez rządy Polski i Niemiec 17 czerwca 1991 roku, równocześnie z podpisaniem traktatu dobrosąsiedzkiego. Od tego czasu dzięki wsparciu naszej organizacji odbyło się blisko 80 tysięcy projektów, w których udział wzięto ponad trzy miliony uczestników. PNWM ma swoją siedzibę w Polsce i w Niemczech. Za wymianę szkolną odpowiada biuro w Warszawie.

Rola samorządu terytorialnego w międzynarodowej wymianie szkolnej

Polskie ustawodawstwo przyznaje szczególną rolę **jednostkom samorządu terytorialnego (JST*)** będącym organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe. Do ich głównych zadań i kompetencji należy określanie sieci organizacyjnej szkół oraz placówek, a następnie zapewnianie im infrastrukturalnych, finansowych i administracyjnych warunków funkcjonowania. Realny obszar wpływu samorządu na nadzorowane jednostki edukacyjne jest jednak jeszcze większy, dotyczy bowiem kreowania lokalnej polityki oświatowej. W tym sensie JST mogą też pośrednio oddziaływać na ofertę oraz poziom kształcenia oferowanego przez te szkoły i placówki, a także sprzyjać podejmowaniu przez nie dodatkowych inicjatyw i innowacji edukacyjnych, na przykład projektów i wymian międzynarodowych.

O wielorakich korzyściach płynących z udziału w takiej wymianie dla uczniów, nauczycieli, szkół, ale także samorządów lokalnych świadczą wyniki badań. Warto tu przywołać choćby projekt badawczy prowadzony m.in. przez Instytut Spraw Publicznych („**Poznać sąsiada! Wpływ polsko-niemieckich wymian młodzieżowych na ich uczestników**”) czy też publikację Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji z 2020 r. („**Samorząd a umiędzynarodowienie szkoły. Raport z badania roli organów prowadzących w szkolnych projektach europejskich**”). Potencjalne efekty wy-

miany, takie jak np. nowe doświadczenia i umiejętności uczniów, dodatkowe bodźce w rozwoju zawodowym kadry pedagogicznej, poprawa jakości nauczania i wyników egzaminów, rosnący prestiż i popularność szkoły to ogromna wizerunkowa korzyść dla organu prowadzącego. Samorząd może przy tym wypełnić życiem własne partnerstwa zagraniczne. Aktywność i sukcesy szkół w wymianie międzynarodowej mogą być też atutem w różnych rankingach oraz plebiscytach, w jakich rywalizują samorządy (np. w **Ogólnopolskim Rankingu Gmin i Powiatów** czy też w Konkursie i Programie Certyfikacji „**Samorządowy Lider Edukacji**”).

Na różnorodną i wielką rolę, jaką samorządy mogą odgrywać we wspieraniu międzynarodowych wymian szkolnych, wskazuje także struktura tego poradnika. 35 pomysłów na takie wspierające działania pogrupowaliśmy w pięciu obszarach: dostarczanie informacji i networking, aspekty formalnoprawne, finansowanie, upowszechnianie rezultatów i promocja, uhonorowanie wymiany i jej organizatorów. Niemal każdy pomysł ilustrowany jest inspiracją działań JST różnego szczebla. W wielu przypadkach zamieszczamy uzupełniające informacje („Więcej”) i wskazujemy jakiego wsparcia w danej kwestii może udzielić sama PNWM.

W statystykach PNWM wymiana szkolna od lat utrzymuje przewagę nad wymianą pozaszkolną, zarówno w liczbie projektów, jak i uczestników. Wciąż ma jednak ogromny potencjał rozwoju (por. „**Dane i Fakty**”). Wspólnym staraniem naszej Organizacji, placówek oświatowych i samorządów możemy sprawić, że hasło „Szkoła żyje wymianą!” będzie coraz powszechniej wcielane w życie. Życzymy inspirującej lektury!

* W niniejszej publikacji, ze względów stylistycznych, zamiennie i w różnych formach gramatycznych, postępujemy się pojęciami: samorząd, samorząd lokalny, jednostka samorządu terytorialnego, JST, samorząd terytorialny, organ prowadzący, gmina, powiat – wszystkie te pojęcia oznaczają łącznie gminę, powiat i samorząd województwa jako organy prowadzące szkoły i placówki publiczne w rozumieniu ustawy Prawo oświatowe.

POMYSŁ 1

Organizacja spotkania informacyjnego dla szkół

Samorządy organizują coroczne spotkania informacyjno-szkoleniowe z dyrektorami szkół i placówek oświatowych. Takie spotkanie jest dobrą okazją do promocji idei współpracy międzynarodowej szkół oraz edukacyjnej roli wymian młodzieży.

JAK MOŻEMY POMÓC?

Przedstawiciel Referatu wspierania wymiany szkolnej PNWM chętnie weźmie udział w takim spotkaniu, aby przedstawić ofertę PNWM. W zależności od czasu przeznaczanego na prezentację, może opowiedzieć o tym, jak zdobyć naszą dotację do spotkania młodzieży, przedstawić wydawane przez nas publikacje, zachęcić do udziału w licznych szkoleniach dla nauczycieli organizowanych lub dofinansowanych przez PNWM, czy też poprowadzić warsztat na uzgodniony temat, powiązany z polsko-niemiecką i trójstronną wymianą młodzieży. Gospodarz spotkania nie ponosi żadnych dodatkowych kosztów wizyty przedstawiciela PNWM, prosimy tylko o zapewnienie na czas prezentacji odpowiednich warunków lokalowych i technicznych.

→ WIĘCEJ

O świadomości roli wymiany młodzieży i zainteresowaniu tą formą zdobywania doświadczeń oraz kompetencji wśród samych uczniów świadczy decyzja Dziecięco-Młodzieżowej Rady Miejskiej w Jarocinie z 2019 r., której jedna z uchwał dotyczyła uruchomienia w szkołach zagranicznej wymiany młodzieży.

<https://cutt.ly/pnwm0>

POMYSŁ 2

Publikacja informacji dotyczących wymiany szkolnej kanałami komunikacji samorządu (strona internetowa, gabłota w siedzibie urzędu, prasa)

To łatwy i skuteczny sposób dotarcia nie tylko do szkół, jako potencjalnych partnerów wymiany, ale także do mieszkańców, w tym rodziców dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Stała zakładka na stronie internetowej jednostki samorządu, rubryka w gazecie wydawanej przez gminę czy powiat oraz wydzielone miejsce w gablocie organu prowadzącego z jednej strony pozwalają prezentować owoce nawiązanego już partnerstwa (p. też **pomysł 27**), co dla uczniów i nauczycieli stanowi wyraz uznania ich zaangażowania i pracy. Z drugiej zaś strony, kanały te mogą służyć publikacji ogłoszeń ważnych dla organizatorów wymiany, np. o: konkursach dotacyjnych, spotkaniach informacyjnych, konsultacjach, szkoleniach i seminariach kontaktowych.

INSPIRACJA

Biuro Edukacji Urzędu m.st. Warszawy prowadzi w swoim internetowym serwisie zakładkę pod nazwą „Projekty europejskie”, gdzie zainteresowani znajdą aktualności dotyczące współpracy międzynarodowej szkół. www.edukacja.warszawa.pl

JAK MOŻEMY POMÓC?

Zachęcamy do zamieszczenia na Państwa stronie internetowej krótkiej informacji nt. wymiany szkolnej i możliwości uzyskania wsparcia PNWM. Na życzenie, prześlemy Państwu tekst takiej wzmianki oraz nasz logotyp lub zdjęcie do ubarwienia informacji.

POMYSŁ 3

Organizacja szkolnych konkursów wiedzy o miastach i regionach partnerskich

Konkursy mogą zwiększyć wśród uczniów zainteresowanie Państwa miastem lub regionem partnerskim i być pierwszym krokiem do nawiązania współpracy między szkołami z obu zaprzyjaźnionych gmin/powiatów.

INSPIRACJA

W ramach obchodów 20-lecia partnerskiej współpracy Legnicy i Wuppertalu zorganizowano pod patronatem honorowym Prezydenta Legnicy konkurs „Wuppertal – miasto znane czy nieznanne?”, skierowany do uczniów legnickich gimnazjów i liceów. <https://cutt.ly/pnwm1>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM regularnie wydaje publikacje na temat języków, historii czy kultury Polski i Niemiec. Wiele z nich można bezpłatnie zamówić i wykorzystać na przykład jako nagrody dla uczniów w konkursach promujących wymianę szkolną. www.pnwm.org/publikacje

POMYSŁ 4

Organizacja seminarium kontaktowego dla szkół poszukujących partnerskiej placówki za granicą

Takie seminarium, zwane też popularnie „giełdą kontaktów”, można połączyć ze spotkaniem przedstawicieli partnerskich samorządów. Delegacje z obu stron wystarczy wówczas powiększyć o dyrektorów lub nauczycieli lokalnych szkół.

INSPIRACJA

Urząd Miasta Szczecin organizuje od kilku lat Dni Współpracy Polsko-Niemieckiej. Ich częścią jest Polsko-Niemieckie Forum Oświatowe, które w programie przewiduje także Giełdę Kontaktów dla pedagogów i wychowawców służącą wymianie doświadczeń i nawiązaniu współpracy.

www.dwpn.eu

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM prowadzi na swojej stronie internetowej giełdę trenerów i pośredników językowych, którzy mogą pomóc w przygotowaniu i przeprowadzeniu spotkania młodzieży lub innego projektu, w tym seminarium kontaktowego dla szkół. www.pnwm.org/trenerzy

POMYSŁ 5

Bezpośrednia pomoc szkole w znalezieniu partnera za granicą

JST, które mają komórki administracji odpowiedzialne za współpracę z zagranicą mogą bezpośrednio pomóc szkołom.

INSPIRACJA

Biuro Województwa Opolskiego w Moguncji wspiera w projektach międzynarodowych publiczne i niepubliczne szkoły w Opolskiem: pomaga w znalezieniu partnera, udziela informacji na temat możliwości odbycia praktyk, staży, udziału w wymianie młodzieży itp. pl.opolskie.de/dla-szkol-i-uczelni

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM prowadzi online giełdę partnerów do projektów, gdzie można przeglądać i dodawać ogłoszenia: www.pnwm.org/gielda

POMYSŁ 6

Wspieranie szkół w nawiązaniu partnerstw dzięki kontaktom samorządu w ogólnopolskich i międzynarodowych zrzeszeniach JST

Przykładem takich zrzeszeń są np. Związek Gmin Wiejskich RP, Związek Miast Polskich (ZMP) czy Związek Powiatów Polskich. Dwie ostatnie organizacje są z kolei członkami Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR). Sekcja Niemiecka CEMR oraz ZMP powołały zaś Polsko-Niemiecką Grupę Roboczą.

→ WIĘCEJ

Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR) stworzyła stronę internetową, która dostarcza informacji na temat współpracy partnerskiej oraz pomaga w znalezieniu partnera dla samorządu, a więc potencjalnie, w dalszym kroku, także dla prowadzonej przez ten samorząd szkoły. www.twinning.org

POMYSŁ 8

Stworzenie bazy kontaktów, doświadczeń i dobrych praktyk z wymian międzynarodowych realizowanych przez szkoły podległe danej JST

Nauczyciele chętnie dają się zainspirować lub sięgają po dobre praktyki koleżanek i kolegów bardziej doświadczonych w realizacji wymian. JST może wesprzeć obieg informacji pomiędzy podległymi sobie szkołami poprzez stworzenie bazy kontaktów, źródeł finansowania, doświadczeń i pomysłów dotyczących współpracy międzynarodowej, a zebranych przez lokalne placówki oświatowe.

🌀 JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM gromadzi na swojej stronie internetowej pomysły na projekty, zaczynając od głównego tematu spotkania, a kończąc na konkretnych metodach. www.pnwm.org/pomysly

→ WIĘCEJ

Realizacja wspólnych przedsięwzięć w zakresie wymiany młodzieżowej i edukacyjnej to jedno z podstawowych działań Konwentu Współpracy Samorządowej Polska-Ukraina. www.kwspu.pl

POMYSŁ 7

Monitorowanie aktywności szkół w realizacji projektów międzynarodowych i stymulowanie ich rywalizacji w tym zakresie

Samorząd może skutecznie motywować szkoły do podjęcia współpracy międzynarodowej, zbierając i publikując dane dotyczące osiągnięć placówek doświadczonych na tym polu. Liczba zrealizowanych projektów czy wysokość pozyskanych środków może być prezentowana na przykład na stronie internetowej samorządu lub w czasie spotkania otwierających bądź podsumowujących rok szkolny.

🌀 JAK MOŻEMY POMÓC?

Na życzenie organu prowadzącego, PNWM może przygotować zestawienie szkół z danego obszaru, prowadzących polsko-niemiecką wymianę młodzieży w ustalonym okresie. Oczywiście taki spis będzie uwzględniał jedynie szkoły, które realizują projekty z dotacją PNWM.

POMYSŁ 9

Przystąpienie samorządu do międzynarodowej sieci współpracy lub organizacji wspierającej wymianę międzyszkolną

Aktywność w takiej sieci lub organizacji da JST nowe impulsy i możliwości wspierania współpracy szkół.

INSPIRACJA

W 2019 roku Gmina Lublin przystąpiła do sieci XARXA FP (<https://cutt.ly/pnwm2>). „Idea sieci jest pomoc w nawiązywaniu kontaktów między partnerami w celu wymiany uczniów i nauczycieli szkół zawodowych na praktyki i staże w ramach projektów ERASMUS+. Sekretariat XARXA FP mieści się w Barcelonie. Dzięki członkostwu w sieci, Miasto Lublin ułatwi uczniom lubelskich szkół zawodowych wyjazdy na zagraniczne praktyki zawodowe. Do Lublina będą też mogli przyjeżdżać uczniowie szkół z innych państw należących do sieci”. www.xarxafp.org

→ WIĘCEJ

Samorząd może też zachęcać prowadzone przez siebie szkoły do bezpośredniego przyłączenia się do różnych międzynarodowych sieci czy porozumień, zawieranych w celu wsparcia uczniów i nauczycieli.

Szkoły Stowarzyszone UNESCO (<https://cutt.ly/unes>): Program Szkół Stowarzyszonych UNESCO powstał w 1953 roku. „Przystąpiły wówczas do niego 33 szkoły ponadpodstawowe w 16 krajach. Dziś w programie uczestniczy 11500 instytucji oświatowych ze 182 krajów, począwszy od przedszkoli, a skończywszy na placówkach kształcenia nauczycieli. Polskie szkoły przystąpiły do tego programu w 1956 roku. Uczestnictwo w programie Szkół Stowarzyszonych UNESCO łączy się z moralnym zobowiązaniem do podejmowania wszelkich działań promujących kulturę pokoju i wzajemnego międzynarodowego zrozumienia”.
<https://aspnet.unesco.org>

POMYSŁ 10

Udział w programie PNWM „U mnie i u Ciebie: Spotkania młodzieży w ramach polsko-niemieckich partnerstw gmin i powiatów”

PNWM przygotowała ofertę szkoleniowo-sieciującą dla partnerstw gmin i powiatów z Polski i Niemiec.

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM chce wesprzeć partnerstwa gmin i powiatów w nawiązywaniu długofalowych kontaktów między grupami młodzieży i w budowaniu trwałej współpracy instytucjonalnej pomiędzy placówkami edukacyjnymi, kulturalnymi oraz socjalnymi pracującymi z młodymi ludźmi i na ich rzecz. Zgłoszenia (złożone wspólnie z partnerskim samorządem z Niemiec) przyjmujemy do **31.01.2021 r.** Szczegóły: <https://cutt.ly/lokalnie>

POMYSŁ 11

Wpisanie szkolnej wymiany młodzieży do lokalnej polityki/strategii oświatowej

Ujęcie wymiany szkolnej w lokalnej polityce lub strategii oświatowej to wyraz wysokiej rangi, jaką JST nadaje tej formie działalności edukacyjnej szkół.

INSPIRACJA

Rada Miasta Tychy określiła tworzenie partnerstw międzynarodowych przez szkoły oraz placówki publiczne i niepubliczne jako jeden z celów operacyjnych Strategii Oświatowej Miasta Tychy (na lata 2008–2013 oraz na lata 2015–2020). Przeprowadzona diagnoza wykazała, że taki kierunek rozwoju lokalnej oświaty jest pożądanym zarówno z perspektywy uczniów, jak i rad pedagogicznych wraz z dyrektorami szkół i placówek oświatowych.

www.oswiata.tychy.pl/strategia-oswiatowa

→ WIĘCEJ

Centrum Edukacji Obywatelskiej (CEO) prowadzi program „Polityka oświatowa samorządu terytorialnego”, w ramach którego proponuje zainteresowanym gminom, miastom oraz powiatom odpłatne wsparcie w tworzeniu lokalnej polityki oświatowej. Oferta obejmuje m.in.: szkolenia, doradztwo specjalisty, prace analityczne, narzędzia do prowadzenia procesu na każdym jego etapie oraz wsparcie w jego promocji lokalnie i na forum ogólnopolskim.

www.politykaoswiatowa.ceo.org.pl

POMYSŁ 12

Uwzględnienie wymiany szkolnej w umowach o współpracy z partnerskimi samorządami

Wymiana młodzieży stanowi często podstawową formę realnych międzyludzkich kontaktów mieszkańców dwóch zaprzyjaźnionych gmin, powiatów czy regionów i wypełnia takie formalne partnerstwo treścią. Dobrym pomysłem na podniesienie rangi wymiany, a także nadanie współpracy samorządów wymiernego efektu jest wpisanie wymiany międzyszkolnej wprost do umowy o partnerstwie.

INSPIRACJA

W 2004 r. miasto Sucha Beskidzka podpisało z węgierskim miastem Jaszbereny umowę o współpracy (<https://cutt.ly/pnwm3>). Znaczna część planowanych aktywności dotyczy sektora edukacji. Uzgodniono m.in., że w wymianie między szkołami będą brali udział uczniowie i nauczyciele, a szkoły będą w miarę możliwości wspólnie organizować różne imprezy (wystawy, koncerty, konkursy, zawody sportowe, wycieczki itp.), zapraszając delegację drugiej strony na ważniejsze święta szkolne, imprezy sportowe i kulturalne, Dni Miasta, itp. Umowę podpisano w obecności blisko 1000 osób, w tym najwyższych władz miasta: burmistrza, przewodniczącego Rady Miejskiej, sekretarza gminy, a także kierownika Referatu Edukacji i Spraw Społecznych UM, dyrektorów suskich szkół podstawowych, nauczycieli oraz młodzieży szkolnej.

POMYSŁ 13

Uwzględnienie koordynacji partnerstw międzyszkolnych w zadaniach i strukturze administracyjnej samorządu

Jako organ prowadzący szkoły i placówki oświatowe, samorząd sprawuje m.in. nadzór w zakresie ich działalności finansowej i administracyjnej. Często przejmuje też obsługę księgowo-rachunkową wszystkich swoich jednostek organizacyjnych. W kontekście międzynarodowej wymiany szkolnej oznacza to niejednokrotnie pośrednictwo w przepływie dotacji między PNWM a daną szkołą. W celu usprawnienia takich procesów warto rozważyć bezpośrednie wpisanie koordynacji partnerstw międzyszkolnych do regulaminu organizacyjnego samorządu, wyznaczając konkretną komórkę, a najlepiej osobę/osoby kontaktowe do prowadzenia tych spraw. W zakresie jej kompetencji może się znaleźć nie tylko wsparcie szkolnych koordynatorów wymian w poszukiwaniu, pozyskaniu i rozliczeniu dotacji oraz w przepływie środków, ale także np. informowanie o aktualnych konkursach, szkoleniach, seminariach kontaktowych, a także prowadzenie bazy kontaktów, doświadczeń i dobrych praktyk (p. **pomysł 8**). Skoncentrowanie takiej wiedzy i kompetencji w jednym miejscu służy nie tylko szkołom podległym danej gminie czy powiatowi, ale i samej

jednostce samorządu – ułatwia jej realizację innych przywołanych w tej publikacji pomysłów oraz pozwala czerpać większe owoce ze współpracy międzynarodowej szkół.

💡 INSPIRACJA

W strukturze Starostwa Powiatowego w Starachowicach działa Wydział Edukacji i Spraw Społecznych, odpowiedzialny m.in. za koordynację współpracy międzynarodowej szkół (<https://cutt.ly/pnwm4>). Konstancin-Jeziorna oraz niemieckie miasto Denzlingen (Badenia-Wirtembergia) w 2011 r. podpisały umowę partnerską (<https://cutt.ly/pnwm5>), w ramach której od 2012 r. prowadzona jest, przy wsparciu PNWM, wymiana młodzieży. Z polskiej strony biorą w niej udział uczniowie kilku lokalnych szkół podstawowych, a ze strony niemieckiej – Realschule am Mauracher Berg. W kwestie formalne (w tym w złożenie wniosku i rozliczenia) angażują się natomiast pracownicy Wydziału Promocji i Współpracy Zagranicznej Urzędu Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna.

➔ WIĘCEJ

Inicjatywę zintegrowania wszelkich działań Urzędu Miasta i samorządowych jednostek organizacyjnych w zakresie współpracy międzynarodowej i realizacji programów oraz projektów międzynarodowych podjął Lublin, powołując w strukturze Departamentu Prezydenta Biuro – Centrum Współpracy Międzynarodowej. www.lublin.eu/Lublin/wspolpraca-miedzynarodowa/kontakt

Ponadto Rada Miasta Lublin powołała uchwałą z maja 2019 r. Doraźną Komisję Rady Miasta Lublin ds. Współpracy Międzynarodowej. W jej skład weszli przedstawiciele samej Rady Miasta, ale także dyrektorzy różnych biur i wydziałów Urzędu Miasta. Tematem jednego z posiedzeń Komisji była współpraca międzynarodowa szkół i wymiana młodzieży.

JAK MOŻEMY POMÓC?

Wnioskodawcami dotacji PNWM mogą być (i często są!) także jednostki samorządu terytorialnego.

POMYSŁ 14

Poszerzenie oferty samorządowych ośrodków edukacji i doskonalenia nauczycieli o zagadnienia z zakresu wymiany międzyszkolnej

Taka oferta może dotyczyć różnych zagadnień z zakresu wymiany szkolnej: edukacji międzykulturowej, koordynacji projektów, budowania partnerstw międzynarodowych i lokalnych, wzmacniania partycypacji młodzieży, metodologii itp. Staty rozwój kwalifikacji kadry pedagogicznej jest w sferze zainteresowań nie tylko samych nauczycieli (np. w kontekście ich awansu zawodowego i jako czynnik motywujący), ale także każdego samorządu, który pragnie podnieść atrakcyjność szkoły jako miejsca pracy.

INSPIRACJA

W gronie doradców metodycznych Samorządowego Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Siedlcach jest osoba odpowiedzialna za promowanie współpracy szkół w zakresie projektów międzynarodowych i prowadząca zajęcia z tej tematyki.

<https://cutt.ly/pnwm6>

JAK MOŻEMY POMÓC?

Możemy nieodpłatnie przekazać materiały informacyjne i metodyczne dot. polsko-niemieckiej wymiany młodzieży lub pomóc w organizacji stosownego szkolenia. Organizujemy też doroczne Laboratorium Wymiany – kongres skierowany do wszystkich osób zajmujących się polsko-niemiecką wymianą szkolną w Polsce i Niemczech.

www.austausch-laboratorium.pnwm.org

POMYSŁ 15

Wydanie dyrektorom samorządowych placówek oświatowych pełnomocnictwa do wnioskowania o środki zewnętrzne na projekty

Zgodnie z przepisami samorządowe szkoły i placówki oświatowe nie posiadają osobowości prawnej, a zatem zaciągając zobowiązania finansowe działają w imieniu swoich organów prowadzących. Jeśli JST udzieli dyrektorom szkoły/placówki stałego pełnomocnictwa do pozyskiwania środków zewnętrznych (krajowych, unijnych czy PNWM) ułatwi to proces ubiegania się o ww. (do)finansowanie. Wydatkowanie środków pozostanie pod kontrolą JST, gdyż dotacja często trafia na subkonto szkoły/placówki na rachunku bankowym samorządu. Tego typu wsparcie jest ważne szczególnie dla tych szkół, które mają wiele partnerstw i realizują nawet kilka wymian w semestrze.

INSPIRACJA

Wójt Gminy Łapsze Niżne udzielił pełnomocnictwo dla Dyrektora Szkoły Podstawowej w Łapszance do podejmowania „działań mających na celu rozwój jednostki

oraz pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych, w tym poprzez realizację (...) projektów i programów edukacyjnych”. <https://cutt.ly/pnwm7>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM pragnie minimalizować formalności, by ułatwić pozyskanie dotacji. W związku z tym, we wnioskach o dofinansowanie wymiany szkolnej, akceptujemy podpisy dyrektorów szkół. Prosimy też o składanie wniosków, rozliczeń i wszelkich dokumentów (w tym skanów strony z podpisami) jedynie **online**. Ponadto wnioski przyjmujemy na bieżąco, aż do wyczerpania środków w danym roku – nabór nie jest zatem ograniczony do jednego czy kilku terminów.

POMYSŁ 16

Umożliwienie szkołom wykorzystania do współfinansowania wymiany dochodów gromadzonych na wydzielonym rachunku

Zgodnie z art. 223 Ustawy o finansach publicznych organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego podejmuje uchwałę o utworzeniu dla prowadzonej przez siebie szkoły wydzielonego rachunku dochodów. Określa przy tym źródła tych dochodów i cele, na jakie dochody mogą zostać przeznaczone.

INSPIRACJA

Zgodnie z uchwałą Rady Miasta Krakowa z 25.09.2019 r. (§ 5.1.) „Dochody gromadzone przez samorządowe jednostki budżetowe (...) 2) zgodnie z § 3 niniejszej uchwały są przeznaczone na: a) organizację dla dzieci i młodzieży (...) wymiany międzynarodowej...”.

<https://cutt.ly/8pnwm>

→ WIĘCEJ

W przywołanej wyżej uchwale wskazano ponadto, że dochody uzyskane przez szkołę m.in. z tytułu wynajmu pomieszczeń, usług szkoleniowych, opłat za noclegi w szkolnym schronisku młodzieżowym, kwest, aukcji czy zbiórek makulatury mogą być wykorzystane np.

na (§ 5.1. pkt. 3, lit. c) „realizację projektów edukacyjnych opracowanych i wybranych w drodze głosowania przez uczniów”. Nie określono przy tym zamkniętego katalogu takich projektów, pozostawiając decyzję dyrekcji szkoły i samym uczniom. Można więc przyjąć, że zapis ten pozwala dofinansować także działania inicjowane i realizowane przez uczniów w czasie ich wymiany szkolnej, kiedy podejmują w Krakowie partnerską grupę z Niemiec. Szczególnie jeśli takie działania nie byłyby ograniczone jedynie do osób bezpośrednio biorących udział w wymianie, lecz miały charakter otwarty i angażujący całą społeczność szkolną.

<https://cutt.ly/9pnwm>

Inicjatywa Rady Miasta Krakowa to praktyczne zastosowanie idei tzw. „szkolnych budżetów partycypacyjnych” (zob. poradnik nt. ich tworzenia przygotowany przez Pracownię Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” we współpracy z Fundacją Pole Dialogu:

<https://cutt.ly/10pnwm>].

POMYSŁ 17

Umożliwienie szkołom gromadzenia środków na wymianę, w tym otrzymanych od PNWM, na wydzielonym rachunku dochodów

Szybki i nieskrępowany dostęp do środków PNWM przyznanych szkole na wymianę to jedna z kluczowych kwestii z punktu widzenia dyrektorów szkół i częsty warunek podjęcia współpracy międzynarodowej. Przekazywanie tych środków za pośrednictwem budżetu i konta JST nie jest jedynym i optymalnym rozwiązaniem.

INSPIRACJA

Gmina Poznań, na wniosek dyrektorów szkół, poszerzyła katalog źródeł dochodów własnych, które szkoły mogą gromadzić na wydzielonym rachunku (tj. dysponować nimi samodzielnie) o wpłaty na organizację wymiany międzynarodowej (§ 2 pkt. 13 uchwały z 10.07.2018 r., <https://cutt.ly/11pnwm>). Część poznańskich szkół korzysta z tej możliwości i otrzymuje środki PNWM bezpośrednio na swoje wydzielone rachunki.

POMYSŁ 18

Usprawnienie przepływu dotacji na wymianę między rachunkiem JST a subkontem szkoły

Jeśli organ prowadzący wymaga przepływu dotacji na wymianę szkolną przez swoje konto, istotną pomocą dla szkoły i organizatorów wymiany będzie możliwe szybkie udostępnienie tych środków. Wpływ dotacji oznacza zmianę w budżecie jednostek oświatowych i wymaga zatwierdzenia na sesji budżetowej organu stanowiącego JST (odbywającej się zwykle tylko kilka razy w roku). W efekcie szkoły często otrzymują przyznane środki na krótko przed wymianą lub nawet po niej. Utrudnia to dokonywanie rezerwacji i płatności (a zatem przygotowania do wymiany) oraz wymaga pokrycia większości bieżących wydatków przez rodziców lub z innych źródeł. Samorząd ma jednak narzędzia pozwalające skrócić tę procedurę, dzięki czemu szkoły nie muszą obciążać uczestników wymiany nadmiernymi kosztami.

INSPIRACJA

Realizacja programu wymiany międzynarodowej ujęta jest w budżecie Wrocławia w dziale „Oświata i wychowanie”, w rozdziale „Pozostała działalność”. Poziom wydatków na ten cel określany jest z pewną nadwyżką, na podstawie doświadczeń z poprzednich lat i wstępnych deklaracji szkół na dany rok. Pracownik merytoryczny Działu Projektów Edukacyjnych Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia otrzymuje do wglądu każdą decyzję wstępną o dofinansowaniu przez PNWM projektu wymiany szkolnej realizowanego przez wrocławską placówkę samorządową. PNWM przekazuje tę decyzję wyłącznie drogą elektroniczną, co sprawia, że trafia ona do wspomnianego pracownika jednocześnie z przekazaniem jej danej szkole.

Dzięki temu nauczyciele koordynujący wymianę nie muszą dodatkowo przedkładać decyzji w Urzędzie. Pozwala to na bieżące monitorowanie harmonogramu wymian organizowanych przez szkoły, a przyznane dofinansowanie wprowadzić poprzez Wydział Finansów UM Wrocławia do planów wydatków szkół. Taka procedura powoduje, że środki finansowe są w dyspozycji szkoły znacznie szybciej, niż gdyby zostały one na ten cel wprowadzone Uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia. Środki finansowe przyznane przez PNWM wpływają do Gminy Wrocław w formie zaliczki około 30 dni przed wymianą i powyższe działanie Działu Projektów Edukacyjnych umożliwia natychmiastowe przekazanie ich do szkół. Odpowiednio skalkulowana wysokość wydatków na wymianę międzynarodową zabezpieczona w budżecie Miasta sprawia bowiem, że wystarcza ich kwartalna aktualizacja na sesji Rady Miejskiej.

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM wystawia i udostępnia decyzje o dofinansowaniu wyłącznie drogą elektroniczną. To ułatwia oraz przyspiesza obieg kluczowych informacji. W ten sposób decyzja może trafić do wszystkich zainteresowanych i upoważnionych osób: dyrekcji szkoły, nauczyciela koordynującego wymianę, ale także pracownika odpowiedniej komórki w samorządzie, odpowiedzialnego za wsparcie szkolnych wymian międzynarodowych. Jeśli chcą Państwo wskazać taką osobę we własnym urzędzie gminy czy powiatu, prosimy o kontakt z PNWM: biuro@pnwm.org.

FINANSOWANIE

W tym kontekście wspierania wymiany szkolnej, zob. też **pomysły 15–18** powiązane z aspektami formalnoprawnymi.

POMYSŁ 19

Współfinansowanie wymiany szkolnej

Wiele samorządów partycypuje w kosztach wymian międzynarodowych organizowanych przez szkoły i placówki oświatowe, dla których są organem prowadzącym. Warto podkreślić, że takie wsparcie nie musi mieć charakteru bezpośredniej dotacji. Inne formy pomocy to np. nieodpłatne użyczenie sali na spotkanie młodzieży, przyznanie darmowych lub tańszych wejściówek do lokalnych atrakcji, zapewnienie puli bezpłatnych lub niżkowych biletów na komunikację miejską dla uczniów z zagranicy, umożliwienie nieodpłatnego lub tańszego noclegu w bursach prowadzonych przez samorząd. W przypadku wyjazdów szkolnych za granicę pomocne będzie dofinansowanie kosztów przejazdu lub np. użyczenie gminnego autobusu.

INSPIRACJA

Gmina Wrocław prowadzi projekt „Szkoła w mieście” (<https://cutt.ly/12pnwm>), którego ideą „jest realizowanie treści podstawy programowej w przestrzeni Miasta w różnych organizacjach/institucjach (teatry,

domy kultury, stowarzyszenia, kina, muzea, obiekty sportowe, wyższe uczelnie)”. W jego ramach szkoły otrzymują środki finansowe, które mogą przeznaczać „na pokrycie: kosztów zajęć edukacyjnych oraz biletów wstępu (...), zakup materiałów dydaktycznych niezbędnych do przeprowadzenia zajęć”. Z tej formy wsparcia wymiany szkolnej chętnie korzystają lokalne placówki, które goszczą u siebie partnerów z Niemiec.

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM nie stawia niemal żadnych ograniczeń w łączeniu dotacji z różnych źródeł. Organizatorzy wymian polsko-niemieckich mogą łączyć dofinansowanie PNWM ze środkami pozyskanymi z samorządu, fundacji, UE, od sponsorów, z ministerstw itp. za wyjątkiem środków Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach wymiany międzynarodowej oraz niemieckiego Federalnego Planu dla Dzieci i Młodzieży (Kinder- und Jugendplan des Bundes).

POMYSŁ 20

Pozyskiwanie przez samorząd środków finansowych na organizację wymian międzyszkolnych

Samorzady, także poprzez swoje inne jednostki organizacyjne, mają nieporównanie większe zasoby niż same szkoły, przez co mogą zdobywać znaczne zewnętrzne środki na sfinansowanie wymian młodzieży. Dodatkowo, korzystając z efektów skali i synergii, mogą realizować kompleksowe projekty, służące jednocześnie wielu szkołom i placówkom oświatowym ze swojego terenu.

INSPIRACJA

Gmina Psary pozyskała w ostatnich latach dotacje (głównie ze środków unijnych) w łącznej wysokości ponad 260 tys. euro. Dzięki temu zrealizowała już 14 projektów mobilności i wymiany międzynarodowej uczniów szkół podstawowych i gimnazjum.

<https://cutt.ly/13pnwm>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM zamieszcza na swojej stronie internetowej wskazówki dot. pozyskiwania środków zewnętrznych i przykładowe źródła dotacji. <https://cutt.ly/14pnwm>

FINANSOWANIE

W tym kontekście wspierania wymiany szkolnej, zob. też pomysły 15–18 powiązane z aspektami formalnoprawnymi.

POMYSŁ 21

Wyodrębnienie w budżecie JST środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym w tematyce wymian

Wsparcie szkół w podejmowaniu współpracy międzynarodowej i organizacji wymian uczniowskich może także obejmować zapewnienie w budżecie organu prowadzącego funduszy na doskonalenie zawodowe nauczycieli. Zainteresowane osoby odpowiedzialne w szkole za wymianę mogą wówczas skorzystać z bogatej oferty szkoleniowej dotyczącej różnych zagadnień powiązanych właśnie z prowadzeniem wymian szkolnych.

INSPIRACJA

Fundusz na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli posiada Gmina Nidzica. Na początku roku szkolnego dyrektorzy szkół prowadzonych przez Gminę zgłaszają zapotrzebowanie na takie środki, w oparciu o wnioski składane im przez nauczycieli. Środki mogą być przeznaczone m.in. na udział nauczycieli w seminariach, konferencjach, wykładach, warsztatach, szkoleniach. <https://cutt.ly/pnwm15>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM regularnie prowadzi szkolenia dla nauczycieli oraz organizatorów pozaszkolnej wymiany młodzieży. Aktualne oferty zamieszczamy na naszej stronie internetowej, pod adresem: www.pnwm.org/szkolenia

POMYSŁ 22

Wsparcie finansowe uczniów, którym sytuacja materialna utrudnia udział w wymianie

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty (z dn. 7.09.1991 r. z późniejszymi zmianami), „Uczniowi przysługuje prawo do pomocy materialnej ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa lub budżecie właściwej jednostki samorządu terytorialnego” (Art. 90b. 1.), zaś pomoc ta ma służyć m.in. pokonywaniu „...barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia” (Art. 90b. 2.). Ustawa wskazuje, że to rada gminy uchwała regulamin udzielania pomocy, określając w nim m.in. jej formy. W ten sposób wiele gmin uznaje za koszty kwalifikowane do stypendium szkolnego wydatki na wyjazdy edukacyjne organizowane przez szkołę. Takim wyjazdem jest niewątpliwie wymiana międzynarodowa.

INSPIRACJA

Jedną z takich gmin jest Gmina Lubsza, która dopuszcza wykorzystanie stypendium szkolnego na całkowite lub częściowe pokrycie kosztów udziału w przedsięwzię-

ciach realizowanych przez szkołę (białe i zielone szkoły, biwaki, wycieczki szkolne (...) itp.).

<https://cutt.ly/pnwm16>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM wspiera różnorodność w spotkaniach młodzieży, a więc także udział w nich osób o szczególnych potrzebach, zob.: www.roznorodnosc.pnwm.org

→ WIĘCEJ

Wspomniana ustawa dopuszcza tworzenie przez JST lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży. Taki program przyjęła w 2012 roku Rada Powiatu Żuromińskiego. Jedną z form wsparcia jest „zachęcanie ucznia do uczestnictwa w programach wymiany młodzieży”.

<https://cutt.ly/pnwm17>

FINANSOWANIE

W tym kontekście wspierania wymiany szkolnej, zob. też **pomysły 15–18** powiązane z aspektami formalnoprawnymi.

POMYSŁ 23

Przyznawanie dodatkowego wynagrodzenia nauczycielom sprawującym opiekę nad uczniami w czasie wymian szkolnych

Zgodnie z art. 30 ust. 6 ustawy Karta Nauczyciela (z 26.01.1982 r. z późniejszymi zmianami) organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego określa w drodze regulaminu wysokość dodatków: za wystęgę lat, motywacyjnego, funkcyjnego oraz za warunki pracy; szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw; a także wysokość i warunki wypłacania innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Te zapisy dają JST podstawę do uwzględnienia w regulaminie dodatkowego wynagrodzenia dla nauczycieli, którzy przyjmują na siebie obowiązki koordynatorów i/lub opiekunów wymian szkolnych (p. też **pomysł 32**).

INSPIRACJA

Taką możliwość daje regulamin wynagradzania nauczycieli uchwalony przez Radę Gminy Nędza. §7.2. stanowi, że „Nauczycielom przysługuje dodatkowe wynagrodzenie za sprawowanie całodobowej opieki nad uczniami wyjeżdżającymi na wielodniowe wycieczki szkolne w wysokości 70% stawki za godzinę ponadwymiarową nauczyciela dyplomowanego, za każdy dzień zaczynając od drugiego dnia wycieczki. Nauczycielom sprawującym opiekę nad uczniami w czasie wycieczek szkolnych przysługuje wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe przydzielone w arkuszu organizacyjnym szkoły na dany rok”. <https://cutt.ly/nedza>

POMYSŁ 24

Przekazanie szkole materiałów informacyjnych oraz gadżetów

Uczestnicy wymian szkolnych mogą być za granicą świetnymi ambasadorami swojego miasta czy regionu. W przypadku zakwaterowania młodzieży w rodzinach częstym zwyczajem jest też wręczanie gospodarzom symbolicznych prezentów, pamiątek z własnego kraju. Samorząd może wesprzeć szkoły organizujące wymianę, przekazując nieodpłatnie materiały i gadżety promocyjne.

INSPIRACJA

Radni Krakowa przyjęli wiosną 2018 r. uchwałę kierunkową w sprawie włączania szkół w promocję Miasta. Określa ona zasady przekazywania szkołom filmu promocyjnego o Krakowie oraz innych materiałów (np. ulotek, folderów, map, albumów) w różnych wersjach językowych i dostosowanych do danej grupy odbiorców (pakiety dla dzieci szkolnych do 10 lat oraz młodzieży – powyżej 10 lat, a także zestawy VIP oraz przeznaczone dla bibliotek partnerskich szkół za granicą). Uchwała rekomenduje także prezentowanie wspomnianego filmu w czasie szkolnych wymian międzynarodowych, a także używanie w oficjalnej korespondencji dedykowanych stempli „Szkoła Miasta Krakowa”. <https://cutt.ly/pnwm18>

POMYSŁ 25

Organizacja konkursu na najciekawszy projekt szkolnej wymiany międzynarodowej

Taki konkurs może w różny sposób sprzyjać popularyzacji wymiany młodzieży oraz zwiększaniu zainteresowania taką formą aktywności szkół: podnosi rangę wymiany jako doświadczenia edukacyjnego (a nie tylko wycieczki zagranicznej), pozwala upowszechnić dobre praktyki, docenić dodatkowe zaangażowanie nauczycieli oraz promować samorząd jako organ wspierający innowacje oświatowe.

INSPIRACJA

Samorząd Województwa Opolskiego zorganizował w 2019 r. konkurs „Partnerstwo bez granic”, wyłaniając „zwycięskie inicjatywy realizowane w województwie opolskim w roku 2019 we współpracy z partnerami zagranicznymi, które w istotny sposób przyczyniły się do promocji powiatów i gmin oraz do aktywizacji społeczności lokalnych” (<https://cutt.ly/pnwm20>).

1. miejsce w kategorii „Instytucje publiczne” zajął projekt „Europejskie szkoły demokracji i partycypacji”, realizowany w partnerstwie Regionalnego Zespołu Placówek Wsparcia Edukacji oraz Instytutu Pedagogicznego Nadrenii-Palatynatu. „Owoce szczęścia polsko-niemieckich spotkań seminaryjnych w obu regionach partnerskich są realizowane nadal innowacje pedagogiczne oraz projekty międzyszkolne”. <https://cutt.ly/pnwm21>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM także docenia szczególnie udane projekty wymiany młodzieży. Od 2004 roku co trzy lata organizujemy konkurs o Polsko-Niemiecką Nagrodę Młodzieży. Nabór do aktualnej, VII edycji Konkursu, prowadzonego tym razem pod hasłem „U mnie i u Ciebie. Wymiana młodzieży lokalnie”, trwa do **28.02.2021 r.** www.pnwm.org/nagroda

POMYSŁ 26

Wspieranie w organizacji wydarzeń specjalnych promujących wymianę uczniowską (np. jubileuszu partnerstwa szkół)

Publiczne wydarzenia związane z wymianą szkolną mogą być atrakcyjne dla całej społeczności lokalnej. Wystawy, koncerty, występy, prezentacje filmów czy spektakli przygotowanych przez młodzież mają poza tym walor promocyjny dla danej miejscowości czy regionu.

INSPIRACJA

10-lecie współpracy Mielca z niemieckim miastem Löhne (Nadrenia Północna-Westfalia) oraz wymiany uczniowskiej między tamtejszymi: I LO im. St. Konarskiego oraz Bertolt-Brecht-Gesamtschule uczczono w 2013 r. wystawą fotograficzną pt. „Jedno miasto, Löhne – Mielec”, zorganizowaną w Samorządowym Centrum Kultury. W wernisażu brali udział także przedstawiciele lokalnych władz.

<https://cutt.ly/pnwm19>

JAK MOŻEMY POMÓC?

Program PNWM „4x3 – prosta sprawa” umożliwia dofinansowanie małych projektów, które nie są standardowymi spotkaniami młodzieży, np.: koncertów, wystaw, publikacji. Projekty powinny jednak służyć popularyzacji wymiany międzynarodowej. Szkołom obchodzącym jubileusz partnerstwa przyznajemy ponadto pamiątkowe tabliczki.

POMYSŁ 27

Promowanie wymiany na łamach samorządowej prasy oraz pozyskiwanie do współpracy z zagranicą lokalnych sojuszników

Wiele samorządów w Polsce wydaje własne gazety, które mogą być dobrym kanałem promocji partnerstw i działań międzynarodowych, w jakie angażują się lokalne szkoły i placówki oświatowe. Wsparciem i promocją takiej współpracy z zagranicą będzie też pomoc szkole w pozyskaniu innych sojuszników na terenie danej gminy czy powiatu: np. organizacji pozarządowych lub domów kultury.

INSPIRACJA

Gmina Komprachcice wydaje od 2007 r. gazetę „Wieści” (obecnie dwumiesięcznik). Jedną z jej stałych rubryk są aktualności szkół prowadzonych przez gminę. Do 2017 r. do gminy należała wieś Chmielowice (teraz w granicach Opola). Tamtejsza szkoła wiele lat prowadziła wymianę ze szkołą w Hasbergen (Dolna Saksonia), a relacje ze spotkań zawsze publikowały „Wieści”.

<https://cutt.ly/pnwm22>

→ WIĘCEJ

W 1997 r., w oparciu o układ o współpracy Komprachcice i Hasbergen, z upoważnienia Zarządu Gminy, zawiązano grupę inicjatywną, przekształconą potem w Gminne Stowarzyszenie Partnerskie „PARTNER”, które w imieniu samorządu i z dotacją celową gminy buduje relacje z Hasbergen oraz czeskim Mesto Albrechtice. Wspiera m.in. współpracę przedszkoli z zaprzyjaźnionych gmin.

<https://cutt.ly/pnwm23>

JAK MOŻEMY POMÓC?

W kontekście przykładu Gminy Komprachcice warto wspomnieć, że PNWM wspiera także projekty trójstronne uczestników z Polski, Niemiec i dowolnego kraju trzeciego ([więcej](#)) oraz – na preferencyjnych warunkach – spotkania młodzieży z **regionów przygranicznych**, w tym z udziałem osób poniżej 12 roku życia. Osobny program kierowany jest też do wymiany przedszkolnej, jeśli partnerem niemieckim jest **placówka z Saksonii**.

POMYSŁ 28

Promowanie wymiany młodzieży podczas samorządowych uroczystości oraz wydarzeń

Kalendarz imprez każdego samorządu wypełniony jest zwykle wieloma wydarzeniami kulturalnymi czy sportowo-rekreacyjnymi kierowanymi do mieszkańców (np. święto miasta, spartakiady, festyny, Dzień Dziecka, dożynki itp.). Część takich wydarzeń organizowana jest specjalnie dla uświetnienia współpracy międzynarodowej danego samorządu (np. dni/fora/festiwale/targi partnerstwa). W tym przypadku, poza oficjalnymi delegacjami, warto uwzględnić udział w imprezach także młodzieży z zagranicznych szkół zaprzyjaźnionych z placówkami działającymi na terenie danego samorządu.

INSPIRACJA

We wrześniu 2018 r. w Pułtusku zorganizowano Olimpiadę Sportową Szkół Miast Partnerskich, w której udział wzięli uczniowie z Pułtuska, niemieckiego Ganderkesee, słowackiej Senicy oraz węgierskiego miasta

Szerencs. Rywalizowano w różnych dyscyplinach sportowych, takich jak: piłka nożna, ptywanie, lekkoatletyka, koszykówka oraz tenis stołowy. Organizatorami byli: Burmistrz Miasta Pułtusk, Rada Miejska w Pułtusku oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

<https://cutt.ly/pnwm24>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM wspiera zarówno szkolną, jak i pozaszkolną wymianę młodzieży, zatem projekt może organizować inna jednostka podległa samorządowi (np. dom kultury czy ośrodek sportu) lub partnerstwo takiej jednostki ze szkołą. Za pozaszkolną wymianę młodzieży odpowiada w PNWM **biuro poczdamskie**. Nie ograniczamy też tematyki spotkań, a jednym z popularnych tematów jest sport, w związku z czym wydaliśmy kilka pomocnych publikacji (**szczegóły**).

POMYSŁ 29

Patron szkoły jako impuls do podjęcia współpracy międzynarodowej

To z pewnością niestandardowe podejście, ale imię, jakie szkole nadaje organ prowadzący, może być impulsem do podjęcia przez tę placówkę współpracy międzynarodowej i organizacji wymian młodzieży.

INSPIRACJA

W 2008 r. Zespołowi Szkół nr 2 w Ostrzeszowie nadano imię „Przyjaźni Polsko-Norweskiej”. To m.in. wyraz upamiętnienia obywateli Norwegii, którzy przebywali w obozie jenieckim w Ostrzeszowie, w czasie okupacji miasta przez nazistowskie Niemcy. Jak podkreślono na stronie internetowej szkoły (<https://cutt.ly/pnwm25>): „Od tego dnia szkoła ma swego Patrona, który pozwolił na jeszcze lepszą identyfikację placówki w środowisku lokalnym, a społeczność szkolna ideę Przyjaźni Polsko-Norweskiej będzie propagować przez kolejne lata”. Szkoła współpracuje nie tylko z Norwegią, ale organizuje wymianę i praktyki z placówkami m.in. z Anglii, Niemiec, Słowacji, Czech, Hiszpanii i Ukrainy.

JAK MOŻEMY POMÓC?

Kilkaset szkół w Polsce nosi imię Janusza Korczaka. Równie wiele za patrona obratło sobie Mikołaja Kopernika (<https://cutt.ly/pnwm26>). Obie te postacie są też patronami szkół w Niemczech, co może się stać symbolicznym impulsem do nawiązania współpracy oraz organizacji wymiany, np. na tematy historyczne czy też z dziedziny nauk ścisłych. PNWM, w ramach specjalnych programów, wspiera zaś spotkania młodzieży poświęcone zarówno historii (**Zachować Pamięć**), jak i tematyce STE(A)M (**Eksperyment Wymiana**).

POMYSŁ 30

Podkreślanie i docenianie edukacyjnego wymiaru wymian szkolnych

Międzynarodowe projekty wymiany są cennym elementem kształcenia dzieci, młodzieży i samych nauczycieli, i jako takie potrzebują systemowego wsparcia oraz publicznego akcentowania ich właściwego sensu oraz wymiaru. Wymiana to nie wycieczka turystyczna i znacznie więcej niż okazja do praktyki języka obcego.

INSPIRACJA

Oficjalny portal edukacyjny Urzędu Miasta Gdyni, w podsumowaniu finansowego zaangażowania Miasta w organizację wymian międzynarodowych prowadzonych przez lokalne szkoły w roku 2018, podkreśla szereg kompetencji, które dzięki udziałowi w wymianie zyskali nie tylko uczniowie, ale i kadra pedagogiczna: „dodatковым walorem takich wymian jest poznanie, także przez nauczycieli, nowych metod pracy z uczniem, podpatrywanie nowinek edukacyjnych sto-

sowanych w innych europejskich szkołach, co niejednokrotnie wiąże się z poprawą jakości kształcenia”.

http://edukacja.gdynia.pl/wymiany_miedzynarodowe

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM podjęła inicjatywę pod hasłem „Szkoła żyje wymianą”, której elementem jest niniejszy poradnik. Sama inicjatywa to z kolei wynik ogólnopolskiej konferencji „Edukacyjna rola projektów wymian międzynarodowych”, zorganizowanej przez PNWM oraz Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, pod honorowym patronatem Minister Edukacji Narodowej, w kwietniu 2019 r. Bieżące działania w ramach inicjatywy „Szkoła żyje wymianą” prezentujemy na stronie www.pnwm.org/szkola. Zachęcamy wszystkie polskie samorządy do włączenia się do tej inicjatywy.

POMYSŁ 31

Udział przedstawicieli samorządu w części programu wymiany i/lub w wydarzeniach związanych z jubileuszem partnerstwa szkół

Władze lokalne mogą też wspierać wymianę poprzez własne, merytoryczne zaangażowanie w program.

INSPIRACJA

Z inicjatywy władz Gminy Goleszów w 2017 r. reaktywowano podjętą 20 lat wcześniej współpracę z niemiecką gminą Reiskirchen (Hesja). Jednym z pierwszych przejawów odnowionych kontaktów była wymiana uczniowska zorganizowana w Goleszowie w 2019 r. z udziałem uczniów trzech gminnych szkół podstawowych oraz grupy z Niemiec. Pierwszego dnia uczestników spotkania powitała wójt Gminy oraz przewodnicząca Rady Gminy. <https://cutt.ly/pnwm27> Wizyta w urzędzie gminy bądź ratuszu może być niewątpliwie uroczystym punktem programu i przeżyciem dla uczestników, warto jednak zadbać, aby nie ograniczała się tylko do kurtuazyjnego spotkania z lokalnymi władzami i zrobienia wspólnego zdjęcia. Szkoły z Wasilkowa (wówczas gimnazjum) oraz Sarn zorganizowały w 2014 r. projekt „Polsko-Ukraińska Akademia Dialogu”, który obejmował m.in. debatę oksfordzką oraz dyskusję panelową młodzieży z burmistrzem, przedstawicielami organizacji pozarządowych, radnymi i samorządem uczniowskim. <https://cutt.ly/pnwm28>

POMYSŁ 32

Przyznawanie nauczycielom zaangażowanym w wymianę dodatków motywacyjnych i/lub nagród okolicznościowych

Zgodnie z zapisami ustawy „Karta Nauczyciela” organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego określa w drodze regulaminu wynagradzania szczegółowe warunki przyznawania nauczycielom dodatku motywacyjnego oraz nagród. Wiele samorządów w Polsce uwzględnia w tych zapisach zaangażowanie nauczycieli w organizację wymian szkolnych, dając podstawy do przyznania im choćby symbolicznej gratyfikacji za dodatkową pracę i odpowiedzialność.

INSPIRACJA

Zgodnie z uchwałą nr LI/585/18 Rady Miejskiej Gminy Rawicz z 2018 r. nauczycielowi może być przyznany dodatek motywacyjny pod warunkiem spełnienia co najmniej czterech spośród wymienionych w uchwale wymagań, w tym np. za (par. 3., ust. 2., pkt. 9.) „realizowanie projektów opartych na współpracy lub wymianie międzynarodowej, w tym z miastami partnerskimi Rawicza”. <https://cutt.ly/pnwm29>

Uchwała nr XIII/105/2019 Rady Powiatu w Kluczborku określa (par. 17., pkt. 1., lit. i), iż „Nagroda Starosty Kluczborskiego lub nagroda dyrektora szkoły mogą być przyznane nauczycielowi, który spełnia co najmniej 5...” z wymienionych w uchwale kryteriów, w tym np. „organizuje i prowadzi wymianę międzynarodową uczniów”. <https://cutt.ly/30pnwm>

JAK MOŻEMY POMÓC?

Zgodnie z **Wytycznymi wspierania**, PNWM nie może finansować wynagrodzeń nauczycieli, którzy w ramach wymiany szkolnej są koordynatorami projektu bądź

opiekunami grupy. Jednocześnie oferujemy możliwość symbolicznego wynagrodzenia tzw. pośredników językowych, tj. osób, które w czasie wymiany wspierają uczniów w komunikacji w obcym języku. Nie muszą być to zawodowi tłumacze. Tę funkcję mogą pełnić sami nauczyciele (np. germaniści lub angliści). Wówczas dodatkowego zaangażowanie można opłacić z dotacji PNWM, zgodnie z aktualnymi stawkami za dzień programu. W rozliczeniu należy przedstawić stosowne dokumenty i wolno uwzględnić także koszty zatrudnienia po stronie pracodawcy.

→ WIĘCEJ

W przywołanym przykładzie Rawicza warto podkreślić dużą determinację Gminy w rozwijaniu współpracy międzynarodowej, w tym współpracy podejmowanej przez samorządowe jednostki oświatowe. Jeszcze do niedawna, formalnie (i nigdy w historii), Rawicz nie posiadał żadnego zagranicznego partnera. List intencyjny o współpracy z niemieckim miastem Attendorn (Nadrenia Północna-Westfalia) podpisano dopiero w X 2017 r., a umowę – ostatecznie – w VII 2019 r.

<https://cutt.ly/31pnwm>

Jednak już na przełomie maja i czerwca 2019 r. 16 uczniów oraz 2 nauczycieli z Rawicza i okolic uczestniczyło w pierwszej wymianie na zaproszenie Hanse-schule Attendorn, zaś w Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Sierakowie (Gmina Rawicz) powstało Kóło Młodych Przyjaciół Partnerstwa Miast Rawicz – Attendorn (analogicznie do podobnego koła powołanego w partnerskiej szkole w Niemczech).

<https://cutt.ly/pnwm32>

POMYSŁ 33

Docenianie wymiany i jej organizatorów przy okazji wręczenia nominacji dla dyrektorów szkół czy awansu dla nauczycieli

Uznanie wyrażone w obecności koleżanek i kolegów z grona pedagogicznego ma dodatkową wartość.

INSPIRACJA

W Przemysłu Urząd Miasta tradycyjnie organizuje uroczystą naradę inaugurującą nowy rok szkolny. Spotkanie gromadzi nie tylko dyrektorów gminnych placówek oświatowych czy też pedagogów, którzy odbierają awans na stopień nauczyciela mianowanego, ale także wielu przedstawicieli władz lokalnych (na czele z Prezydentem Miasta), reprezentację radnych, Wydziału Edukacji, Kuratorium, nauczycielskich związków zawodowych itd. W takim gronie i tak uroczystej oprawie omawiane są kluczowe kwestie dotyczące lokalnej oświaty, w tym przebieg rekrutacji, ruchy kadrowe, zrealizowane inwestycje i pozyskane środki, m.in. na wymianę szkolną, także ze środków PNWM.

<https://cutt.ly/pnwm33>

POMYSŁ 34

List gratulacyjny lub dyplom dla nauczycieli i szkół za długoletnie zaangażowanie w wymianę międzynarodową

Jest wiele okazji, aby uhonorować zaangażowanie nauczycieli będących koordynatorami lub opiekunami wymian szkolnych: przygotowanie szczególnie wartościowego spotkania młodzieży, jubileusz pracy zawodowej, przejście na emeryturę. Dobrym pretekstem może być też jubileusz samej szkoły lub partnerstwa, które prowadzi wymianę. W każdej z tych okazji list gratulacyjny wystosowany przez władze samorządowe to symboliczny, ale potrzebny wyraz uznania.

INSPIRACJA

W trakcie podsumowania 3-letniego międzynarodowego projektu partnerstwa szkolnego w ramach programu Erasmus+, w którym z polskiej strony brała udział SP nr 3 z Pszczyny, Burmistrz Miasta złożył na ręce koordynatorki projektu list gratulacyjny dla całej grupy projektowej. W relacji z wydarzenia podkreślono, że dzięki temu „wszyscy poczuli się docenieni i dumni z osiągnięć”.

<https://cutt.ly/pnwm34>

JAK MOŻEMY POMÓC?

PNWM chętnie wystosuje imienne listy gratulacyjne dla koordynatorów wymiany w przypadku jubileuszu ich pracy bądź jej zakończenia i przejścia na emeryturę. W 2019 r. wspólnie uczciliśmy tak 20 lat współpracy I LO z Łańcuta i Gesamtschule Reichshof w Eckenhagen (Nadrenia Północna-Westfalia). W uroczystości wziął też udział Sekretarz Powiatu Łańcuckiego.

<https://cutt.ly/pnwm35>

POMYSŁ 35

Szczególne wyróżnienie za zaangażowanie na rzecz międzynarodowej współpracy szkół i wymiany młodzieży

Osoby zasłużone dla wymiany szkolnej można też docenić w wyjątkowy sposób, przyznając honorowy tytuł lub medal.

INSPIRACJA

Tytuł „Zasłużony dla Krotoszyna” przyznawany przez Radę Miejską od 1994 r. otrzymało dotąd kilkoro nauczycieli i dyrektorów szkół oraz innych osób zaangażowanych w wymianę młodzieży.

<https://cutt.ly/pnwm36>

Impressum

35 pomysłów. Jak wspierać międzynarodowe wymiany szkolne? Poradnik dla samorządów

Publikacja przygotowana w ramach inicjatywy „Szkoła żyje wymianą”

www.pnwm.org/szkola

Koncepcja, opracowanie i redakcja:

Dominik Mosaiczuk, Maria Albers

Projekt graficzny: Esther Sternkopf

Odpowiedzialni: Ewa Nocoń, Stephan Erb

[Zarząd PNWM]

© Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

ISBN: 978-83-87092-63-4

Publikacja online

Wydanie I, Warszawa 2020

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM)

Biuro w Polsce:

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

Referat wspierania wymiany szkolnej

ul. Alzacka 18, 03-972 Warszawa

tel.: +48 22 518 89 30

biuro@pnwm.org

www.pnwm.org

Aby zapewnić lepszą czytelność poradnika użyto w nim jednej formy gramatycznej dla obu płci. PNWM dołożyła wszelkich starań, aby informacje zawarte w poradniku były poprawne i aktualne. Dostęp do wskazanych w tekście stron internetowych sprawdzono w listopadzie 2020 r. Większość linków, dla przejrzystości, skrócono przy użyciu usługi cutt.ly. PNWM nie ponosi odpowiedzialności za treści umieszczone pod linkami odsyłającymi do stron zewnętrznych. Za treści zamieszczone na tych stronach odpowiadają wyłącznie ich operatorzy. Prosimy o cytowanie poradnika ze wskazaniem źródła.

Autorzy zdjęć:

str. 1, 13, 14, 17, 18: Piotr Strojnowski

str. 3: Przemysław Górecki

str. 5, 11: Olga Zarko

str. 8: Franz Brück

str. 20: Konrad Szydło

Deutsch-Polnisches Jugendwerk
Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży